

diferenciace a sociálně-ekonomické segregace v českém základním vzdělávání, v jejímž důsledku nemá řada učitelů se sociálně znevýhodněnými žáky osobní zkušenost z vlastní výuky (25 % učitelů v šetření TALIS 2018 uvedlo, že v jimi vybrané třídě se nenachází žádný žák ze sociálně a ekonomicky znevýhodňujícího prostředí).

3.7 Využití pracovního času učitelů

V této kapitole se zaměřujeme na objem času věnovaný jednotlivým činnostem učiteli. Otázky na časovou dimenzi práce učitele se vztahovaly k poslednímu úplnému kalendářnímu pracovnímu týdnu (záměrem bylo vyloučit případné zkreslení vlivem prázdnin, svátků, nepřítomnosti v důsledku nemoci apod.) a také k časovému rozložení činností ve výuce vybrané třídy.³³

Jedním z úkolů pro učitele v dotazníku bylo posoudit, kolik hodin týdně věnují vybraným pracovním činnostem. Průměrná celková reportovaná pracovní doba učitelů v České republice činí 38,5 hodiny, což je o hodinu více než průměr EU (37,5 hodiny). Delší průměrnou týdenní pracovní dobu vykazali učitelé např. v Anglii (46,9) či USA (46,2), nejdelší v Japonsku (56 hodin), naopak kratší dobu učitelé v Rakousku (37,2), Slovensku (36,4) či Finsku (33,3), nejkratší pak v Gruzii (25,3 hodiny). Tento celkový pracovní čas se dělí na čas strávený výukou a dále na činnosti mimo výuku. Průměrný odhadovaný čas strávený učiteli vykonáváním těchto činností ukazuje graf 3.17.

Přímá výuka zabírá v celkovém pracovním nasazení učitelů největší podíl, v České republice je to v průměru 19,1 hodiny (tj. téměř polovinu celkové vykazované pracovní doby), což se velmi blíží průměru EU (18,8 hodiny).³⁴ Mírně delší dobu oproti EU stráví čeští učitelé samostatným plánováním či přípravou vyučovacích hodin (7,3 hodiny oproti 6,5 hodiny). Je zajímavé, že učitelé s delší praxí (5 a více let) tráví plánováním a přípravou vyučovacích hodin v průměru více času (7,5 hodiny týdně) než učitelé méně zkušené (6,8 hodiny za týden), ačkoli by bylo možné očekávat spíše opak. Téměř o hodinu déle tráví přípravou učitelé gymnázií (8,1 hodiny týdně) oproti učitelům základních škol (7,1 hodiny).

33 Třída, které se otázky týkaly, byla třída žáků na 2. stupni ZŠ nebo v nižších ročnících víceletého gymnázia, ve které učitel/ka v dané škole vyučoval/a po 11. hodině dopoledne minulé úterý.

34 Je důležité upozornit na skutečnost, že zjištění jsou prezentována jako průměrné hodnoty za všechny účastníky se učitele, tedy včetně těch, kteří pracují na částečný úvazek (v ČR se jednalo o 17 % učitelů).